

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 88

Zonguldak Milletvekili Pertev Aşcıoğlu, İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Ögünç ve Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli'nin, 22.4.1983 Tarihli ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 61 inci Maddesine Bir Bent ve Aynı Kanuna Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/124)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

22.4.1983 Tarihli ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 61 inci Maddesine Bir Bend ve Aynı Kanuna Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifimiz gerekçeli olarak ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Anavatan Partisi Grubu
Başkanvekili
Pertev Aşcıoğlu

Halkçı Parti Grubu
Başkanvekili
Feridun Şakir Ögünç

Milliyetçi Demokrasi Partisi
Grubu Başkanvekili
Fenni İslimyeli

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 68 inci maddesinin ikinci paragrafında «siyasî partiler, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır» demek suretiyle siyasî partileri demokrasinin bir teminatı olarak görmüştür.

Bu itibarla; siyasî partilerin geniş oy kitlelerini etkilemek ve taleplerini yansıtmak üzere, devamlı şekilde parti propagandası ile meşgul yöresel örgütler kurmaları ve bu örgütlerin aidat gelirleri ile seçim masraflarına katılmaları bir taraftan partilere oy verme eğilimini yaratırken, diğer taraftan, kişisel imkânların seçimlerdeki öneminin büyük ölçüde azalmasına sebep olmaktadır. Seçme ve seçilme hakları partilerle şartlandırılmış olduğuna göre, bu hakların demokratik prensipler uyarınca kullanılabilirdiğinden bahsedebilmek için, genel iradenin aracısı ve taşıyıcısı olmak fonksiyonunun tek bir partinin tekelinde olmaması, birden fazla partinin kendisini seçmenin siyasî tercihiine sunması icap edeceği açıktır. Bu sebeple; siyasî partilerin rollerindeki genişleme, sadece iktidar vakıasına ilişkin kalmamış; çoğunluğa dayanan iktidar taşıyıcıları olarak devletin dayanağı haline gelen siyasî partiler, aynı zamanda devlet karşısında ferdi iradelerin zayıflık ve dağılıklığını bütünleyen iktidar alternatifleri olarak, modern devletin müdahalesi rolünün kolaylaştırdığı iktidar taşmalarını önlemek suretiyle de hukuka bağlılığın ve demokratik rejimin yapıcı unsurları haline gelmişlerdir.

Siyasî partilerin devlet ve millet hayatındaki bu çok önemli fonksiyonlarını gereği gibi yapabilmeleri herşeyden önce malî olanaklara sahip olması ile mümkündür. Çok partili döneme geçtiğimiz günden itibaren görüldü ki siyasî partilerin sadece üyelerinin verdikleri aidatlarla görevlerini yapmaları mümkün değildir. Siyasî partilere üye olanlar çeşitli nedenlerle aidat ödemekten kaçınmışlar ve bu alışkanlığı bir türlü edinemedişlerdir. Bu yoldan gelir temin edemeyen siyasî partiler yaşayabilmek ve fonksiyonlarını yapabilmek için bağış toplama yollarına başvurmuş ve bu yoldan en çok kazançlı çıkan da iktidarda bulunan siyasî partiler olmuştur. Bu durum ise partiler arasında fırsat eşitliği prensibini muhalefetteki partiler aleyhine bozmakla Anayasaya aykırı bir durum meydana gelmiştir.

Yapılan bağışlar yoluyla siyasî partilerin yüksek gelir tabakalarının baskısından kurtarılması için Hazine- den yardım yapılması Türkiye'nin gerçeklerine ve siyasî partileri demokratlaştırma amacına uygun düşmek- tedir. Ancak bu yardım yapılırken dikkat edilecek husus devlet yardımının Türkiye'de partiler enflasyonuna meydan verilmemesidir. Onun içindir ki yapılacak yardımların birtakım kayıtlamalara tabi tutulması gerek- miş ve hatta zarurî görülmüştür. Ek maddede genel prensip olarak bu kayıt getirildikten sonra 12 Eylül 1980 den sonraki siyasî durumun özelliği göz önünde tutularak ek maddede getirilen şartları taşımayan siyasî par- tilere de ilk milletvekili seçimlerine kadar bir miktar devlet yardımı yapılmasının zorunlu olduğu görüşüne varılmıştır. Bu konuda düzenlenen ek geçici 11 inci madde tetkik edildiğinde; 6 Kasım 1983 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerine katılmayan partilerden hangilerinin devlet yardımından yararlanacağı da mahallî idareler seçimlerine katılmış olmak şartına bağlanmıştır.

Siyasî partiler alacakları devlet yardımını geçmiş dönemlerde olduğu gibi gelişi güzel kullanamayacaklar- dır.

Bu yardım ek maddede açıkça yazılı bulunan konular için harcanabilecektir. Yapılacak harcamalar Ana- yasa Mahkememizin denetimi altında bulunmaktadır.

Hazırlanan bu kanun teklifi ile devlet yardımına hak kazanmış siyasî partiler ile bundan sonra hak ka- zanacak siyasî partilerin gerek Anayasa ve gerekse siyasî Partiler Kanunu gereğince verilmiş görevleri layıkı veçhile yapacaklarına ve yüksek gelir tabakalarının baskısından uzak kalacaklarına ve kalmalarının demokra- şimiz açısından yararlı olacağına inanmak ve bunu gerçekleştirmek bizlerin en büyük görevi olmalıdır.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu
Esas No. : 2/124
Karar No. : 27

22.6.1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Zonguldak Milletvekili Pertev Aşçıoğlu, İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Ögünç ve Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli tarafından hazırlanarak 20.6.1984 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve aynı gün Komisyonumuza havale edilen «22.4.1933 Tarihli ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 61 inci Maddesine Bir Bend ve Aynı Kanuna Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Tek- lifi» Komisyonumuzun 22.6.1984 tarihli 35 inci Birleşiminde teklif sahipleri ve Hükümet temsilcilerinin de katılmalarıyla görüşüldü.

Bilindiği gibi, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 61 inci maddesinde partilerin elde edebilecekleri gel- irler belirtilmiştir. Bu madde incelendiğinde gelirlerin büyük bir bölümünün partili üyeler, milletvekilleri ve milletvekili aday adaylarından alınacak aidatlardan meydana geldiği görülmektedir. Ancak, çok partili döneme geçtiğimiz günden itibaren siyasî partilerin sadece üyelerin verdikleri aidatlarla görevlerini yapmalarının müm- kün olmadığı bilinen bir gerçektir.

Anayasanın 68 inci maddesinin 2 nci paragrafında «Siyasî partiler, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.» demek suretiyle siyasî partileri demokrasinin bir teminatı olarak görmüştür.

Bu teklif ile, siyasî partilere Devlet yardımı yapılarak partilerin yurt dışında teşkilatlamaları, yaşam- larını sürdürebilmeleri, Devlet ve Millet hayatındaki çok önemli fonksiyonlarını gereği gibi yapabilmeleri ve demokrasinin bir teminatı olarak kalabilmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca, söz konusu yardımın parti ihtiyaçları ve parti çalışmalarında kullanılabileceği hususu teklifin ek maddesinde yer almaktadır. Bunun- la birlikte, siyasî partilerin yapacakları harcamalar Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi olduğundan ama- ç dışında kullanılmasının mümkün olmayacağı da tabiidir.

Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde, teklif üyelerimiz tarafından da olumlu karşılanmış, tümü kabul edilerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Siyasi partilere Devlet yardımı yapılmasını öngören teklifin 1 ve 2 nci maddeleri aynen, 3 üncü maddeye baş geçici 11 inci maddenin birinci fıkrasındaki «Maliye Bakanlığı» ibaresi, «Maliye ve Gümrük Bakanlığı» olarak düzeltilerek,

Yürürlük ve Yürütmeyi düzenleyen 4 ve 5 inci maddeleri aynen, kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Metin Emiroğlu
Malatya

Başkanvekili
Aycan Çakıroğulları
Denizli

Sözcü
Alaattin Fırat
Muş

Kâtip Üye
Kadir Demir
Konya

Mehmet Deliceoğlu
Adıyaman

M. Fenni İslimyeli
Balıkesir

N. Oğuzhan Artukoğlu
Burdur

Onural Şeref Bozkurt
Çanakkale

Ünal Akkaya
Çorum

Ahmet Sarp
Diyarbakır
İmzada Bulunamadı

Türkân Turgut Arıkan
Edirne

Metin Yaman
Erzurum

İlhan Aras
Erzurum

Togay Gemalmaz
Erzurum

Mustafa Rifki Yaylalı
Erzurum

M. Hayri Osmanlıoğlu
Gaziantep

İbrahim Fevzi Yaman
Isparta

Tülay Öney
İstanbul

Özdemir Pehlivanoglu
İzmir

İbrahim Özbıyık
Kayseri

Cengiz Tuncer
Kayseri

İsmet Ergüt
Kırşehir
İmzada Bulunamadı

Talat Zengin
Malatya

C. Tayyar Sadıklar
Çanakkale

Fehmi Memişoğlu
Rize

H. Barış Can
Sinop

ZONGULDAK MİLLETVEKİLİ PERTEV AŞÇIOĞLU, İSTANBUL MİLLETVEKİLİ FERİDUN ŞAKİR ÖĞÜNÇ VE BALIKESİR MİLLETVEKİLİ FENNİ İSLİMYELİ'NİN TEKLİFİ

22.4.1983 Tarihli ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 61 inci Maddesine Bir Bent ve Aynı Kanuna Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 61 inci maddesine aşağıdaki (J) bendi eklenmiştir.

J) Devletçe yapılan yardımlar

MADDE 2. — 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki Ek Madde eklenmiştir.
Devletçe yardım

EK MADDE. — Yüksek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınan ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesindeki genel barajı aşmış bulunan siyasî partilere her yıl Hazine'den ödenmek üzere o yılki genel bütçe gelirleri «(B) Cetveli» toplamının beşbinde biri oranında ödenek malî yıl için konur.

Bu ödenek yukarıdaki fıkra gereğince Devlet yardımı yapılacak siyasî partiler arasında, o siyasî partinin genel seçim sonrasında, Yüksek Seçim Kurulunca ilan edilen T.B.M.M. sandalye sayısına bölünülerek her yıl ödenir. Bu ödemelerin o yılki genel bütçe kanununun yürürlüğe girmesini takiben on gün içinde tamamlanması zorunludur.

Bu yardım sadece parti ihtiyaçları veya parti çalışmalarında kullanılır.

MADDE 3. — 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki geçici 11 inci madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 11. — 1984 yılı içinde siyasî partilere Devletçe yapılacak yardım bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içerisinde genel bütçe gelirleri «B» cetveli toplamı dikkate alınmak suretiyle Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan yedek ödenekten karşılanır.

Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yapılacak, ilk genel milletvekili seçimine kadar, 25 Mart 1984 tarihinde yapılmış olan; Mahallî İdareler seçimine katılmış siyasî partilere o yılın bütçesine, siyasî partilere Devlet yardımı için konan ödeneğin % 30'u ayrılır ve ayrılan bu ödenek Siyasî Partilerin İl Genel Meclisi seçimlerinde kazandıkları sandalye sayısına göre paylaşılır.

Ödeneğin geri kalan % 70'i ise T.B.M.M.'de grubu bulunan partilere 6 Kasım 1983 tarihinde yapılmış olan genel seçimlerde aldıkları geçerli oyların, bu partilerin toplam olarak aldıkları geçerli oylar oranına göre bölüştürülerek ödenir.

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

22.4.1983 Tarihli ve 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanununun 61 inci Maddesine Bir Bent ve Aynı Kanuna Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi

MADDE 1. — Teklifin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — 22.4.1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununa aşağıdaki geçici 11 inci madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 11. — 1984 yılı içinde siyasî partilere Devletçe yapılacak yardım bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on gün içerisinde genel bütçe gelirleri «B» cetveli toplamı dikkate alınmak suretiyle Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesinde yer alan yedek ödenekten karşılanır.

Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yapılacak, ilk genel milletvekili seçimine kadar, 25 Mart 1984 tarihinde yapılmış olan; Mahalli İdareler seçimine katılmış siyasî partilere o yılın bütçesine, siyasî partilere Devlet yardımı için konan ödeneğin % 30'u ayrılır ve ayrılan bu ödenek Siyasî Partilerin II Genel Meclisi seçimlerinde kazandıkları sandalye sayısına göre paylaşılır.

Ödeneğin geri kalan % 70'i ise T.B.M.M.'nde grubu bulunan partilere 6 Kasım 1983 tarihinde yapılmış olan genel seçimlerde aldıkları geçerli oyların, bu partilerin toplam olarak aldıkları geçerli oylara oranına göre bölüştürülerek ödenir.

MADDE 4. — Teklifin 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Teklifin 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

